



Dostępność cyfrowa - dobre praktyki redaktorskie

WCAG 2.1

Ustawa WCAG 2.1

Ustawa z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych - link do treści ustawy:

<https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20190000848/T/D20190848L.pdf>

Art. 1 określa czego dotyczy powyższa ustawa:

1. wymagania dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych;
2. wymagania dotyczące treści, przeglądu i aktualizacji deklaracji dostępności stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych oraz ich publikacji;
3. kompetencje organu właściwego w sprawach monitorowania zapewniania dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych oraz nadzoru nad stosowaniem przepisów ustawy;
4. zasady monitorowania zapewniania dostępności cyfrowej stron internetowych lub aplikacji mobilnych oraz prowadzenia sprawozdawczości w zakresie dostępności cyfrowej;
5. postępowanie w sprawie zapewniania dostępności cyfrowej strony internetowej, aplikacji mobilnej lub ich elementów.

Art. 3 określa jakich produktów cyfrowych nie obowiązują opisane w ustawie wymagania. Poniżej lista kilku najważniejszych aspektów:

1. multimediiów opublikowanych przed dniem 23 września 2020 r. - **wszystkie materiały graficzne oraz audiowizualne opublikowane na stronie WWW do 23 września 2020 nie muszą zostać dostosowane, co oznacza, że nie muszą posiadać treści alternatywnych.**
2. dokumentów tekstowych i tekstowo-graficznych, dokumentów utworzonych w programach przeznaczonych do tworzenia prezentacji lub arkuszy kalkulacyjnych, opublikowanych przed dniem 23 września 2018 r., chyba że ich zawartość jest niezbędna do realizacji bieżących zadań podmiotu publicznego - **wszystkie załączniki na stronie WWW (pdf, word, excel itp.) opublikowane do dnia 23 września 2018 nie muszą zostać dostosowane, to znaczy, że nie muszą posiadać opisu alternatywnego, chyba, że są treściami niezbędnymi dla Jednostki (np. regulaminy, statut, opis i zakres prac Jednostki)**
3. map oraz map interaktywnych, w tym geoportali, pod warunkiem że w przypadku map interaktywnych i geoportali przeznaczonych do zastosowań nawigacyjnych dane teleadresowe i położenie geograficzne prezentowane są w sposób dostępny cyfrowo; - **mapy i inne sposoby prezentowania lokalizacji nie muszą być dsotoswane,**



jednak lokalizacja placówki musi być zapisana w inny dostępny cyfrowo sposób, np. w postaci informacji w stopce lub zakładce kontakt

4. treści będących w posiadaniu podmiotu publicznego:
 - i. które nie zostały przez niego lub na jego rzecz wytworzone albo przez niego nabyte, albo
 - ii. których dostosowanie do wymagań dostępności cyfrowej wymaga modyfikacji, do której ten podmiot publiczny nie jest uprawniony;

Treści cyfrowe, których Jednostka nie zakupiła lub treści cyfrowe, których dostosowanie wymaga prac niemożliwych do wykonania

5. treści prezentowanych w intranecie lub ekstranecie, opublikowanych przed dniem 23 września 2019 r. i niepoddawanych od tego czasu przebudowom i zmianom polegającym w szczególności na zmianie wyglądu lub struktury prezentowanych informacji albo zmianie sposobu publikowania informacji. - **treści, które nie były zmieniane po dni 23 września 2019. Takimi treściami są strony, materiały, podstrony i BIP archiwalne.**

Dostępność

art. 5.2 Ustawy o dostępności cyfrowej definiuje dostępność jako: “Dostępność cyfrowa strony internetowej i aplikacji mobilnej polega na zapewnieniu ich funkcjonalności, kompatybilności, postrzegalności i zrozumiałości.”

W tym rozumieniu dostępność dotyczy nie tylko osób z niepełnosprawnościami oraz osób z problemami ze zrozumieniem i odbieraniem informacji ale również każdego użytkownika strony WWW.

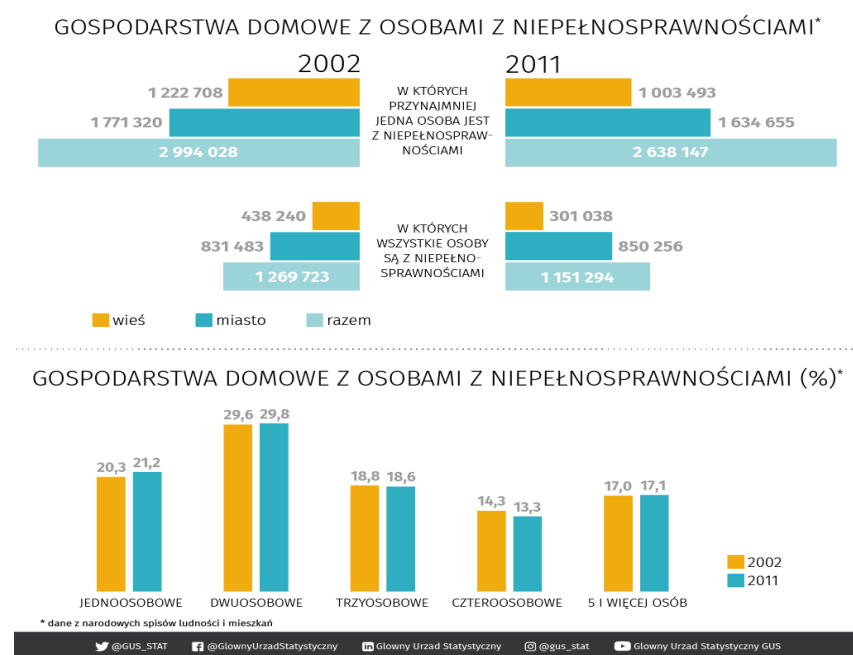
Dostępność cyfrowa w postaci WCAG 2.1 jest skierowana głównie do osób z niepełnosprawnościami. Od osób z niepełnosprawnościami ruchowymi, osobami niewidomymi i niedowidzącymi, jak i osobami z niepełnosprawnościami ruchowo-psychicznymi i osobami z problemami z rozumieniem i odbiorem informacji.

WCAG 2.1 dotyczy również osób starszych ze zmieniającymi się przez wiek dysfunkcjami, czyli osoby od 65 roku życia.

Zasady WCAG 2.1 są dobrymi praktykami redagowania treści w internecie. Dzięki czemu treści te stają się bardziej przejrzyste oraz przyjemniejsze w odbiorze.



Osoby z niepełnosprawnościami w Polsce



Powyższa infografika pochodzi ze strony GUS (Główny Urząd Statystyczny), dane na niej przedstawione pochodzą z ostatniego Spisu Powszechnego, wykonanego w 2011 roku. Najnowsze dane dotyczące ilości osób z niepełnosprawnościami pojawiają się po podsumowaniu najnowszego Spisu Powszechnego z roku 2021.

W Polsce oficjalnie żyje ponad 3 mln osób z niepełnosprawnościami. Jednak uznaje się, że takich osób może być od 4 do nawet 7 mln.

Wyliczenia te nie obejmują również osób z dysleksją czy innymi zaburzeniami utrudniającymi czytanie, ani osób z problemami z rozumieniem i odbiorem informacji.

WCAG 2.1 odnosi się również do osób starszych, których w Polsce na dane z roku 2018 było prawie 25%.

Aspekty Redaktorskie WCAG 2.1 - Tekst Alternatywny

Wszystkie elementy graficzne oraz pliki zewnętrzne powinny posiadać treść alternatywną. Treść alternatywna to opis dołączony do danego pliku.

Treść alternatywna wykorzystywana jest przez zewnętrzne czytniki dla osób niedowidzących i niewidomych. Czytniki te odczytują treść alternatywną, dzięki czemu osoba z niewidomą/niedowidzącą otrzymuje informację co znajduje się na dołączonym zdjęciu albo co znajduje się w dołączonym pliku.

W przypadku edytorów tekstowych takich jak word lub Google Docs, aby dodać opis alternatywny trzeba kliknąć prawym przyciskiem myszy na dane zdjęcie i w menu podręcznym znaleźć: Tekst Alternatywny. Pojawi się pole na wpisanie Tytułu oraz Opisu.



W przypadku edytorów do stron WWW, edytor powinien posiadać miejsce na dodanie opisu alternatywnego do zdjęcia lub pliku.

Forma opisu

Opis zdjęcia powinien informować co znajduje się na zdjęciu. Jeśli zdjęcie jest plakatem lub infografiką albo posiada informację tekstową jej treść musi znaleźć się w opisie.

Np.



Opis (tekst alternatywny): Plakat promujący Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2021. Na plakacie znajdują się takie informacje: “Wejdź na spis.gov.pl i spisz się! Spis trwa od 1 kwietnia 2021 r.”, poniżej: “Spis Powszechny to: “Obowiązkowe badanie realizowane raz na 10 lat przez Główny Urząd Statystyczny. Ustawowa gwarancja ochrony Twoich danych. Nowoczesna i bezpieczna formuła spisu on-line.” ostatnią informacją u dołu grafiki jest “Pamiętaj, że udział w spisie to Twój obowiązek wynikający z ustawy o narodowym spisie powszechnym ludności i mieszkań w 2021 r.”

Treść zawarta na infografice lub plakacie może również zostać opisana w treści wiadomości lub zakładki. Wtedy Tekst Alternatywny powinien o tym informować, np. “Zdjęcie przedstawia plakat zachęcający do wzięcia udziału w Narodowym Spisie Powszechnym 2021. Treść plakatu znajduje się w treści wiadomości.”

W opisie alternatywnym nie mogą znaleźć się informacje o typie pliku np. .jpg/ .pdf/ .doc itp.

Aspekty Redaktorskie WCAG 2.1 - Nagłówki

Nagłówki służą do podziału tekstu na mniejsze, czytelniejsze bloki informacyjne.

Nagłówki zaczytywane są przez systemy SEO, czyli pozycjonujące strony WWW w wyszukiwarce. Warto korzystać z nagłówków, wtedy strona WWW pojawia się szybciej na liście wyszukiwania np. w Google i jest bardziej dostępna dla użytkowników.

Tworzenie nagłówków

Nagłówki posiadają swoją hierarchię: od H1 do H6. Hierarchia nagłówków nie może zostać zaburzona.



Zawsze w tekście może znajdować się tylko jeden nagłówek H1 (czyli główny). Reszta nagłówków może pojawiać się wielokrotnie ale zawsze w odpowiedniej kolejności.

Np.

H1	H1
Tekst	Tekst
H2	H2
Tekst	Tekst
H3	H3
Tekst	Tekst
H3	H2
Tekst	Tekst
H4	H3
Tekst	Tekst

Błędna hierarchia nagłówków wygląda następująco:

H2	H1
Tekst	Tekst
H1	H4
Tekst	Tekst
H3	H6
Tekst	Tekst
H6	H5
Tekst	Tekst
H5	H3
Tekst	Tekst

Istota nagłówków

Nagłówki są istotnym elementem artykułów na stronie WWW. Pozwalają na podzielenie treści i łatwiejsze się w niej odnalezienie.

Nagłówki wykorzystywane są przez zewnętrzne czytniki dla osób niewidomych/niedowidzących. Czytniki te zaczytują wszystkie nagłówki po kolei, dzięki temu nawigacja na stronie jest szybsza. Osoba niewidoma/niedowidząca po usłyszeniu danego nagłówka decyduje czy chce odczytać pełną treść.

Podział tekstu nagłówkami na mniejsze bloki informacyjne pomaga również osobom z problemami z odczytem i przyjmowaniem informacji, ponieważ krótsze treści są łatwiejsze do zrozumienia.

Aspekty Redaktorskie WCAG 2.1 - Listy

Nie limituj list znakami, komunikat ten oznacza, że listy tworzone w tekście muszą zostać stworzone poprzez funkcję listy, a nie poprzez ręczne wpisanie symbolu.

Funkcja listy to przycisk tworzący listę punktowaną lub numeryczną automatycznie. Tak stworzona lista choć dla potencjalnego użytkownika może wyglądać identycznie jak lista stworzona za pomocą klawiatury to jest innym cyfrowo bytem.



Lista stworzona poprawnie:

1. Lista
2. Lista
3. Lista

- Lista
- Lista

Lista stworzona błędnie:

1. Lista
2. Lista
3. Lista

- lista
- lista

Prezentacja list w języku HTML:

```
<p>Lista stworzona poprawnie:</p>
<ol>
<li>Lista</li>
<li>Lista</li>
<li>Lista</li>
</ol>
<ul>
<li>lista</li>
<li>lista</li>
</ul>
<p>Lista stworzona błędnie:</p>
<p>1. Lista</p>
<p>2. Lista</p>
<p>3. Lista</p>
<p>- lista</p>
<p>- lista</p>
```

Powyższa prezentacja kodu HTML pokazuje, że choć listy tworzone klawiaturą (wpisywaniem 1.[spacja] treść [enter]

2.[spacja] treść [enter])

wyglądają podobnie do tych tworzonych poprzez funkcję listy (poprzez przycisk Lista) to w kodzie HTML prezentują się odmiennie.

Tym samym listy te inaczej odczytywane są przez zewnętrzne czytniki dla osób niewidomych/niedowidzących. Lista stworzona błędnie zostanie odczytana jako ciąg znaków, a nie jako lista. W ten sposób treść ta jest niedostosowana, ponieważ bardzo ciężko jest nią zrozumieć.

Listy służą do klarownego przedstawiania treści. Wszystkie elementy, które mogą zostać przedstawione jako lista powinny zostać zapisane w takiej właśnie formie. Listy w przejrzysty sposób pokazują dużą ilość informacji.

Aspekty Redaktorskie WCAG 2.1 - tabele

Tabele są kolejnym elementem redagowania treści, który często jest wykorzystywany do bardziej przejrzystego prezentowania treści.

W trakcie dodawania tabeli do treści tekstowej trzeba jednak pamiętać o kilku ważnych elementach. Tabele muszą posiadać tytuł oraz nagłówek, w ten sposób stają się faktycznie przejrzystą treścią.

Tytuł Tabel

Nagłówek	
tabela	z
nagłówkiem	inną metodą



Powyższe zdjęcie przedstawia poprawnie dodaną tabelę, która posiada właśnie Tytuł oraz Nagłówek.

Aby dodać nagłówek do tabeli trzeba kliknąć prawym przyciskiem myszy, wejść w komórkę i ustawić jej właściwości jako: Nagłówek.

Aby do tabeli dodać Tytuł trzeba kliknąć prawym przyciskiem myszy, wejść we właściwości tabeli i zaznaczyć Tytuł. Nad tabelą pojawi się miejsce na wprowadzenie tytułu.

Tytuł tabeli powinien zapowiadać pojawienie się tabeli oraz jej treść. Nagłówek natomiast powinien konkretnie określać jakie dane zostają przedstawione w tabeli.

Tabele z Tytułem oraz Nagłówkiem są łatwiejsze do zrozumienia oraz odczytania. Dokładnie widać wtedy jaka treść znajduje się w tabeli i jaką funkcję tabela pełni w tekście.

Poza tym zewnętrzne czytniki dla osób niewidomych/niedowidzących zaczytują informacje zawarte w nagłówkach, dzięki czemu dobrze opisana tabela będzie łatwiejsza do rozczytania przez czytnik, a tym samym do zrozumienia przez osobę z niepełnosprawnością.

Aspekty Redaktorskie WCAG 2.1 - linki

Linki powinny być poprawnie opisane w tekście, tak aby jasno wskazywały do jakiego miejsca prowadzą.

Linki mogą zostać opisane w tekście na dwa sposoby:

- Sposób nr 1: Ten link prowadzi do naszej strony WWW: <https://idcom.pl/>
- Sposób nr 2: [Link do naszej strony WWW](#)

Oba sposoby definiowania linków są poprawne. Jednak co ważne zewnętrzne czytniki dla osób niewidomych/niedowidzących zaczytują wszystkie linki zawarte w tekstach na danej stronie WWW. Co za tym idzie ważne jest aby każdy link był poprawnie opisany.

Poprawny opis jasno wskazuje na miejsce gdzie dany link kieruje oraz dlaczego kieruje w takie a nie inne miejsce.

Poprawny opis linków służy wszystkim użytkownikom strony WWW. Osoby starsze są pewne, że dany link jest bezpieczny, wiedzą też, że po kliknięciu we wskazane miejsce otworzy się dla nich inn strona lub podstrona.

Osoby używające zewnętrznych czytników otrzymają informację, gdzie prowadzi dany link i czy chcą z niego skorzystać.

Aspekty Redaktorskie WCAG 2.1 - kolor i wielkość czcionki

Wielkość, rodzaj oraz kolor czcionki są na stronach WWW ustalane poprzez style CSS. Jeśli strona WWW dostosowana jest do WCAG 2.1 to jej standardowa czcionka również powinna spełniać standardy WCAG 2.1.



Czcionka spełniająca standardy posiada optymalną wielkość (ustawa nie posiada dokładnych wytycznych) i jest możliwa do 2-krotnego powiększenia, o 100% i 200%.

Kolor czcionki jest wystarczająco kontrastuje z tłem (kontrast ten również nie jest w ustawie dokładnie określony), co oznacza, że tekst jest dobrze widoczny na stronie niezależnie od wyświetlacza czy rozmiaru monitora. Kolor czcionki nie może być również zbyt jaskrawy, ponieważ jaskrawe kolory mogą wywoływać ataki padaczki, są rozpraszające i utrudniają przyswajanie treści, jak również bardzo źle odbiera się takie jaskrawe elementy na stronach WWW. Jaskrawe kolory męczą oczy, a tym samym są uciążliwe również dla pełnosprawnych użytkowników.

Forma czcionki powinna być przejrzysta, łatwa w odczytaniu, ponieważ wtedy treść jest przyjemniejsza w odbiorze, bardziej estetyczna i mniej nadwyręża wzrok.

Animacje

Kontrola nad animacją - komunikat ten oznacza, że wszystkie ruchome elementy na stronie powinny mieć możliwość całkowitego zatrzymania swojej animacji/ruchu. Co za tym idzie również elementy w tekście takie jak gify czy animacje tekstowe powinny mieć możliwość zatrzymania swojego ruchu.

Jest to bardzo ważna funkcja, ponieważ brak możliwości zatrzymania ruchomych elementów strony może prowadzić do ataków epilepsji lub paniki. Jest to również element rozpraszający uwagę, przez który osoby z problemami z przyswajaniem i rozumieniem informacji mogą nie móc się skupić, a tym samym nie mieć możliwości zrozumienia przedstawianych dla nich treści.

ETR - Easy to Read

Jest to sposób redagowania treści na stronie. Jest to stricte aspekt redaktorski. Ważne jest, aby pamiętać, że ETR jako sposób redagowania treści nie jest ujęty w ustawie. Jest on w pełni decyzją redaktora danej strony WWW. Może ale nie musi być wykorzystywany, a forma jego implementacji jest dowolna.

Co to jest ETR (Easy to Read)

Dosłownie ETR oznacza: tekst łatwy do czytania. Jest to treść napisana w prostszy sposób i podzielona na mniejsze części, aby była łatwiejsza do zrozumienia. Tekst pisany w ten sposób powinien mieć prosty język i strukturę oraz nie powinien być za długi. Poziomy językowy takiego tekstu nie powinien przekraczać drugiej klasy szkoły podstawowej.

ETR to aspekt czysto redaktorski i może być osiąganym na różne sposoby.

- Poprzez redagowanie wszystkich treści w prostszy sposób
- Dodawanie alternatywnego tekstu napisanego w stylu ETR

ETR nie ma nic wspólnego z aspektami technicznymi. Każdy redaktor może edytować tekst w ten sposób lub dołączyć np. jako plik pdf czy word, tekst, który został w ten sposób zedytowany.



ETR to nie tylko dostępność witryn internetowych dla osób z niepełnosprawnościami. Oczywiście pomaga osobom z problemami z koncentracją, trudnościami w czytaniu i osobom z problemami neurologicznymi (szeroko rozumianymi - w tym kontekście problemami z pracą mózgu i ośrodkami odpowiedzialnymi za przetwarzanie informacji). Jednak ETR to również po prostu sposób na redagowanie treści w sieci, które czyta się szybciej i przyjemniej.

Plain language, czyli jak pisać w ETR

ETR nawiązuje do tworzenia treści tak zwanym “plain language”, czyli zwyczajnym językiem. Jego najważniejszymi zasadami są:

- odnoszenie się bezpośrednio do czytelnika,
- wykorzystanie formy czynnej zamiast biernej,
- pisanie krótkimi zdaniami, z podziałem na mniejsze akapity,
- stosowanie codziennego słownictwa, unikanie specjalistycznych słów,
- intuicyjny podział treści nagłówkami, tabelami i innymi wizualizacjami.

Wytyczne co do prostej polszczyzny stworzyła Pracownia Prostej Polszczyzny Uniwersytetu Wrocławskiego, która propaguje używanie prostszego języka do komunikacji.

Tekst napisany w ETR powinien składać się z krótki akapitów, posiadających nie więcej niż 15 do 20 słów (w wytycznych W3C [World Wide Web Consortium] pojawia się ograniczenie do 25 słów na akapit, jednak dotyczy ono języka angielskiego).

Implementacja ETR na stronie WWW

ETR może zostać dodany na stronę WWW na wiele różnych sposobów. Jednak jako praktyka redaktorska może być stosowany do tworzenia wszystkich treści tekstowych na stronie. W ten sposób wszystkie treści są równie dostępne dla wszystkich użytkowników witryny.

Jeśli jednak redaktor nie zdecyduje się na tworzenie wszystkich treści w formie ETR to może dodać je jako alternatywną wersję strony. Tekst stworzony w ETR może zostać dodany jako załącznik do dodanej informacji (patrz: <https://www.gov.pl/web/kwpsp-wroclaw/tekst-latwy-do-czytania-etr>) lub jako osobna zakładka (patrz: <https://mbp.swidnica.pl/tekst-latwy-do-czytania-etr/>).

Podane tutaj linki są jedynie przykładami w jaki sposób redaktorzy mogą zaimplementować ETR na swoich stronach.

Jednak najbardziej rekomendowaną praktyką jest tworzenie treści bezpośrednio na stronie WWW, które są dostosowane, przyjemne w czytaniu oraz łatwe w rozumieniu. W ten sposób zmniejszone zostanie wykluczenie cyfrowe wynikające z niedostępności treści.